

Corina BUȚEA*

**MĂRTURII DIN LAGĂRELE DE MUNCĂ DE LA
DUNĂREA DE JOS ÎN EPOCA LUI
GH. GHEORGHIU-DEJ**

În evoluția lor, lagărele de muncă din România comunistă au cunoscut două perioade distincte: între 1952-1961, perioadă în care condițiile au fost deosebit de grele pentru ca în cea de-a doua perioadă, și anume după 1962 și până la eliberarea deținuților în 1964, stările de lucruri s-au ameliorat, detenția fiind mai ușor de suportat. Cu toate acestea, viața în lagăre și închisori a fost una extrem de grea, deoarece aici au fost săvârșite fapte greu de imaginat. A fost instituit un regim de teroare și de exterminare a deținuților, atât prin muncă cât și prin folosirea constantă a bătăii. Regimul de teroare a fost favorizat de existența în lagăre a categoriei brigadierilor-deținuți care aveau ca scop menținerea stării de nesiguranță în rândul deținuților politici sau a informatorilor în închisori care urmăreau exterminarea psihologică a deținuților.

Fără justificare, mulți deținuți au fost bătuți cu ranga de fier, cu lopata, cazmaua, cravașa, au fost asasinați prin împușcare, le-a fost interzis tratamentul deținuților bolnavi și au fost scoși la muncă în mod forțat, au fost obligați să intre în apă până la brâu ca să taie stuf și papură, au fost călcați de copitele cailor, au fost scoși la lucru dezbrăcați pe timp de iarnă, au fost pedepsiți să stea până la prânz în apa înghețată, au fost legați de mâini și ținuți dezbrăcați vara, ziua și noaptea, pentru a fi mușcați de țânțari, cadavrele deținuților au fost profanate iar unii dintre ei au fost îngropați de vii în pământ și pentru a putea fi identificate cadavrele le-au fost puse cartonase cu numele în gură. Torturile au fost îndreptate împotriva trupului, oamenii fiind înfometăți, îngropați până la gât, supuși la șocuri electrice, dezbrăcați în ger de minus 20 de grade, puși să smulgă spinii cu gura, băgați goi în carceră, toate aceste acțiuni urmând să ducă la exterminarea lor.

Condițiile din lagăre au fost mărturia unei mentalități conform căreia deținuții erau considerați sclavi cărora trebuia să li se dea strictul necesar pentru a fi în stare să muncească dar care nu aveau dreptul la niciun fel de îngrijire sau protecție, în care drumul de la un lagăr la altul se făcea cu trenul, în bou-vagoane, folosite pentru transportul animalelor și pe apă în cargouri de transportat cereale, înghesuiți, cu spatele lipit de plăcile de oțel ale acelei cale enorme. În lagăre, deținuții contrarevoluționari, însemnați pe dosul mâinilor cu literele CR aveau de suportat un regim special: mâncarea consta dimineața din câteva felii de pâine, gem și un substitut de cafea iar la prânz și seara dintr-o bucată rece de mămăligă și supă.

* Studentă anul al III-lea, Istorie.

Unele din cele mai cumplite centre de exterminare ale universului concentraționar comunist au fost localizate în zona Dunării de Jos. Cei care au supraviețuit infernului lagărelor din Deltă sau din Balta Brăilei au lăsat mărturii șocante pentru simțul comun de azi, puțin obișnuit cu cruzimile. În cele ce urmează, dorim să aducem în atenția cititorului aceste mărturii, sub forma unei sinteze menită să ajute la înțelegerea mai clară a logicii presiunii din întunecatul ev comunist.

1. Periprava

Lagărul de muncă de la Periprava, din Delta Dunării era „un pătrat mare de pământ nisipos, închis de jur-împrejur cu un gard cu două rânduri de sârmă ghimpată, lagărul pătrat avea latura de aproape un kilometru, la poartă și din sută în sută de metri, erau posturi de supraveghere pe platforme înalte, unde făceau de pază sentinelele înarmate cu pistoale automate, mitraliere, grenade; platformele erau prevăzute cu reflectoare, telefon, sistem de alarmă. În curtea lagărului erau construite șase barăci, din lemn, cu pereții și acoperișul din stuf. În fiecare baracă erau paturi metalice, suprapuse. În fiecare baracă se găseau cam 200 de deținuți. Alte barăci erau pentru comandantul cu corpul de gardă, magazia cu alimente, magazia cu efecte și cu bagajele noastre civile, cantina, un atelier de reparat uneltele de muncă, closetele, uzina electrică care lumina lagărul toată noaptea”¹.

În anul în care a ajuns la Periprava (1959) Cătălin Ropală², la conducere se afla locotenentul major Fecioru, adjunctul comandantului era Ianițchi, cu grad de locotenent major, în ordine existau ofițeri care se ocupau cu producția, cadre ale milițienilor, un ofițer politic, brigadierii, care au putut fi aleși și dintre deținuții politici, cadrele de securitate care se mișcau liberi, fără escortă. Dintre toți aceștia, se considera de către deținuții politici că milițienii erau adevărații lor dușmani, căutând să le îngreuneze viața, deoarece de cele mai multe ori aceștia erau responsabilii cu producția.

Activitățile din Deltă au fost multiple, toate necesitând un efort fizic extraordinar, multe dintre ele au fost realizate în condiții improprii, deținuții au îndurat frigul, vântul, cazarea improvizată, lipsa hranei. Regimul întreținut de către supraveghetori era caracterizat în special de folosirea forței fizice împotriva deținuților bolnavi, bătrâni, slăbiți care nu reușeau să realizeze norma cu toate că acesta nu era singurul motiv care justifica o bătaie. Deținuții din lagărul Periprava au muncit la câmp, cu sapa și lopata, la săpat și prășit porumbul, sfecla de zahăr, mazărea, cartofii cultivate pe o întindere de peste 4 000 de ha de pământ în jurul lagărului, recoltarea florii soarelui, a stufului Pentru munca la câmp, deținuții erau încolonați pe brigăzi, câte 70-80 de oameni, escortați de securiști înarmați. Se muncea la normă colectivă pe brigadă iar nerealizarea normei era pedepsită prin bătaie,

¹ Gheorghe Mazilu, *În ghearele Securității*, Lausanne, 1981, p. 133.

² Cătălin Ropală, *Periprava. Memorial din gulagul românesc*, Ed. Majadahonda, București, 1997, p. 115-116.

lovituri cu vâna de bou aplicate pe fundul gol, pentru câțiva deținuți desemnați de brigadier. De asemenea deținuții au lucrat și la construirea unei ferme, deservită pentru creșterea a 1 000 de vaci și 5 000 de porci, construirea morii și silozurilor care preparau hrana necesară pentru animale.

În ceea ce privește munca la stuf, aceasta era îngrozitoare. Un număr de deținuți era ales să execute această muncă. Aceștia erau cazați pe un bac, amenajat cu o sobă improvizată, câte trei rânduri de paturi, fără nici o instalație electrică. Deținuților li se distribuia echipamentul specific acestei munci, format din: costum pufoaică: veston și pantaloni, pe cap o căciulă cu clape pentru urechi, iar în picioare opinci de cauciuc. Unealta folosită la tăierea stufului era tarpanul - o seceră ascuțită cu un suport lemnos, lung de 1 m. Tulpinile erau tăiate cu aceste seceri, iar după ce ajungeau de volumul unui maldăr, se asamblau prin legături de stuf mai fraged care se putea îndoi. „După ce strângeau stuful în snopi, aproximativ 50 de kg, erau obligați să îi ducă în spate pe o distanță de peste un kilometru, fără să îl târască pe jos. În cazul în care se clătinau, câini special dresați îi mușcau de călcâie. Norma zilnică pentru fiecare deținut era de 15 snopi, iar cei care nu reușeau să o facă primeau o rație redusă de mâncare și uneori erau bătuți la tălpi. Zona de unde urma să fie recoltat stuful era înconjurată de sârmă ghimpată și garduri electrificate și păzită de patrulare călări sau de echipe de paznici cu câini”³.

„Munca deținuților la stuf era foarte dură, era groaznică. Oamenii munceau în mocirla bălților afundați în noroi până la brâu, într-un nor de țânțari, de tăuni și cu lipitorile pe spate, care le sugeau sângele. Fiecare deținut căuta să aibă o pungă cu sare folosită să dezlipsească lipitorile scârboase. Punguța cu sare era plătită scump, cu pâinea de la gură. Deținutul trebuia să se aplece în apă până la gură și să reteze stuful cu o seceră. Trestiele astfel tăiate erau legate în snopi și aceștia erau cărați la mal, apoi stuful era încărcat pe șlepuri și dus la fabrica de hârtie. Picioarele muncitorilor erau tăiate și jupuite de capetele de trestie retezate sub apă. Toți oamenii aveau picioarele pline de bube infectate, căci tratament medical nu exista, din ordinul lui Maromete. Mâncarea era proastă și puțină. Dormitorul acestor deținuți era tot pe apă, într-un cargou vechi ancorat la malul Dunării. Un remorcher venea din timp în timp, agăța cargoul cu cei 400 de deținuți și cu paznicii respectivi și-i deplasa la un alt loc de muncă cu stuful netăiat”⁴.

Condițiile de viață erau influențate și de conducerea și administrația lagărului. Comandantul lagărului era vestitul Maromete, fost director al închisorii de la Jilava: „de aici, unde avea mulți oameni pe conștiință, Maromete a ajuns comandant la lagărele de muncă forțată din Balta Brăilei și apoi în Delta, la stuf, unde și-a continuat și mai hain <munca> de

³ Dennis Deletant, *Coloniile de muncă din Delta Dunării, 1949-1960*, în, "Analele Sighet 2", București, 1995, p. 385.

⁴ Ion Bălan, *Regimul concentraționar din România 1945-1964*, Ed. Polirom, Iași, 2008, p. 122.

exterminare a deținuților”. „Maromete, dimineața, făcea o inspecție cu o brișcă cu un cal, la deținuții care trudeau din greu. Când i se părea că un deținut se mișca prea încet, sărea din brișcă și cu un ciomag lovea omul până ce acesta cădea leșinat. Norma lui Maromete era să ciomăgească doi deținuți pe zi. Un sadic!”. În afara de aceasta, Maromete fixase norma de munca foarte mare: „norma la snopi tăiați și cărați era grea și Maromete o ridicase peste puterile unui om normal. Cine nu îndeplinea norma era bătut seara, în fața frontului, cu vâna de bou pe fundul gol, în fața crudului comandant și spre groaza tuturor.” „În timpul lui Maromete la <stuf> nici un deținut n-a putut rezista mai mult de doi ani la această muncă dementă; erau condamnați să fie omorâți”⁵

2. Salcia

Unul dintre cele mai importante lagăre de muncă a fost cel de la Salcia despre care deținutul Ștefan Weiss declara: „Eu care am fost în lagărul de la Auschwitz, apreciez că tratamentul de la Salcia nu era departe”⁶. „Lagărul era instalat pe un mare tăpșan... o primă îngrădire de sârmă ghimpată, din loc în loc platforme înalte ale securiștilor de pază, după ce am trecut printr-o alee de sârmă ghimpată, am intrat pe poarta celui de-al doilea careu cu gard dublu de sârmă ghimpată, înalt de peste doi metri cu platforme pentru gărzi. Careul interior era pentru deținuții politici, între careul interior și cel exterior se aflau deținuții de drept comun; în fața porții erau înșirate patru saivane din stuf, transformate în dormitoare pentru deținuți, în dreapta saivanelor era „careul de apel” unde securiștii făceau numărătoarea deținuților”⁷. Deținuții erau băgați în saivanele de oi numite „șerpării”- o baracă-dormitor, în care încăpeau 250 de deținuți, paturile erau pe trei etaje, în fiecare pat de fier dormeau câte doi deținuți.

Colonia de muncă Salcia avea să se dovedească a fi locul unor grave atrocități. Torturile au fost îndreptate împotriva trupului, oamenii au fost omorâți cu parul, înfomețați, îngropați până la gât, supuși la șocuri electrice, dezbrăcați în ger de minus 20 de grade, puși să smulgă spinii cu gura, băgați goi în carceră. Condițiile de cazare erau inumane, asistența sanitară aproape lipsea iar alimentația era deficitară nereușind să asigure consumul caloric necesar organismului în raport cu efortul depus.

În ceea ce privește cazarea „se trimitea un număr mare de deținuți, care trebuiau să ajungă la 4000, deși loc de cazare era pentru 2000. Deținuții care ni se trimiteau erau în mare parte istoviți și bolnavi. În urma convoaielor erau câte unii aduși pe păături sau sprijiniți pentru că abia se puteau ține”⁸. Erau trimiși oameni în vârstă sau bolnavi, cu picior de lemn

⁵ Ion Bălan, *op. cit.*, p. 123.

⁶ Alexandru Mihalcea, *Salcia 1952- ca la Auschwitz, ca la Vorkuta*, în „Memoria”, nr. 63/2008, p. 24.

⁷ Gheorghe Mazilu, *op. cit.*, p. 140-141.

⁸ Alexandru Mihalcea, *op. cit.*, p. 22.

sau anchilozați la braț. Deținuții erau cazați în saivane de oi numite de aceștia „șerpării”, mai mici decât o baracă-dormitor în care paturile erau pe trei etaje, în fiecare pat dormeau câte doi deținuți direct pe benzile de balot. Dormitoarele erau supraaglomerate, în ele fiind cazați deținuți peste numărul maxim acceptat, aceștia fiind nevoiți să doarmă în picioare sau pe jos.

Spre locul de muncă deținuții mergeau încolonați, pe patru rânduri, paza formată din caralii, înșiruiți lateral de-a lungul drumului, în față se afla șeful de escortă. O zi de lucru potrivit relatărilor lui Mihai Murgu se desfășura astfel: „După număr (apel) am plecat la locul de muncă. Erau două sau trei brigăzi și pe drum se ridica un nor de praf. Înaintam și noi și norul de praf care ne pătrundea în ochi, în nas, în gură, că abia puteam respira. Caralii și brigadierii ne înjurau și ne amenințau cu bătaia pentru că ridicam atâta praf. După circa o oră am ajuns la locul numit Gâsca, unde era un lan de porumb ce urma să-l prășim. Ne-am așezat în rând frontal și-am luat câte două rânduri la prășit. În unele porțiuni de teren nu se vedea porumbul de buruieni. În urma noastră caraliul controla prășitul. Îl aud răcnind:

- Apleacă-te jos și smulge-o cu gura!
- Nu pot, răspunde deținutul.
- Mușc-o, sau te zăpăcesc în bătaie.
- Nu pot, și deținutul înainte de a o încasa și-a scos proteza din gură.

În fața acestui argument, caraliul s-a mulțumit să-l pună să sape din nou locul respectiv. Am văzut pe alții care s-au aplecat și au mușcat pământul pe care din grabă n-au tăiat-o cu sapa... Dar nu a fost îndeajuns. Pe mine și pe încă 4-5 ne-a luat în primire Olaru (brigadierul Olaru Constantin, judecat ulterior și condamnat pentru faptele sale). La marginea lotului de porumb erau niște gropi adânci de lățimea unei cazmale, pe fundul cărora era un strat fin și vâscos de noroi. Am intrat fiecare în groapă și la comandă trebuia să executăm întoarceri la dreapta, la stânga și la stânga împrejur. După vreo 20 de minute eram epuizați. Alții, luați în primire tot de Olaru, au executat culcări, întâi pe burtă, apoi pe spate; după vreo 10 culcări alternative eram epuizați de cap”⁹

De asemenea deținuții erau obligați să construiască diguri și lucrau pe echipe și brigăzi. Săpau pământul cu târnăcopul, hârlețul și lopata și îl urcau sus pe dig cu lopata. Norma zilnică era de trei metri cubi de săpătură pe zi și om, pământ care trebuia săpat și cărat pe dig, ei fiind nevoiți să lucreze în ploaie, pe noroi, ger sau lapoviță. Această muncă era istovitoare mai ales că bătaia atinsese proporții enorme iar hrana primită nu corespundea necesităților organismului. Ajunși la locul de muncă sergenții securiști, ajutați de brigadieri, trasau pe pământ norma de teren ce trebuia săpat pentru fiecare echipă de 10 oameni. O brigadă avea 7 echipe. Digul era un val mare de pământ, lat de 6 metri, înalt de 8 până la 10 metri.

⁹ Mihai Murgu, *Pinguinule, se vede Agaua prin urechile tale*, în, „Arhivele Totalitarismului”, nr. 1/1995, p. 191-192.

Alimentația era de foarte multe ori deficitară: „șefii de grupă aduceau deja mâncarea, o cană de cafea, zeama de orz prăjit cu uşoare urme de zahar, 250 grame de pâine și marmeladă - cam jumătate dintr-o cutie de chibrituri. Atât până la masa de prânz”¹⁰. Mihai Murgu relatează: „Am observat unde era depozitul de zarzavat și legume de unde, din când în când, furam ceapă, ardei, morcovi și pătrunjel, pe care îi mâncam cruzi, nespălați. Îi frecam doar de zeghe. A doua sursă am găsit-o în fața bucătăriei, unde pe la miezul nopții se deșerta supă. Mă sculam înainte de deșteptare și furam o gamelă cu supă caldă cu mult seum, o sorbeam pe ascuns sau într-o zi am găsit în miriște un cuib cu patru ouă: cred că erau de ciocârlie. În ziua aceea am mâncat ouă! Și erau proaspete”¹¹.

Au existat cazuri când foile de alimentație zilnică erau falsificate, pe meniul zilnic era scris fasole boabe cu carne de vită, alimente care nu se regăseau în zeama pe care deținuții o primeau. Meniul cel mai des întâlnit era ciorba de varză sau de arpacaș dar care era mai mult apă chioară fiartă decât ciorbă. Lipsa apei potabile îi determina pe deținuți să bea apa stătuată din șanțuri ceea ce a dus la declanșarea unei epidemii de dizenterie și malarie foarte puternică ceea ce a făcut ca zilnic să moară 8-10 oameni. Mai întâi la Stoenști și Salcia apoi în alte colonii s-au declanșat epidemii de febră tifoidă sau cea provocată de invazia a zeci de mii de șobolani, numită în termeni medicali leptospiroză ictero-hemoragică ceea ce a dus la decesul multor deținuți despre care nici azi nu se știe unde au fost îngropați.

„Spitalul era mare cât o școală, cu opt saloane și o sală mare pentru operații și consultații. Clădirea era din chirpici cu pardoseala înălțată cam de un metru și acoperită tot cu un strat gros de stuf”¹². „Era o clădire destul de întinsă, cuprinzând, în afară de cele trei sau patru saloane pentru bolnavi, cu un total de aproximativ 30-35 de paturi, următoarele încăperi: cabinetul de consultații, dormitorul doctorilor, un cabinet ORL, unul dentar, camera farmaciei, camera laboratorului de analize, o încăpere destinată radiologiei, „blocul operator” prevăzut cu masă de operație și dulapuri cu instrumente”¹³. Ministerul de Interne prevăzuse ca spitalul să funcționeze pentru toate lagărele de deținuți din Balta Brăilei.

Cu toate acestea asistența sanitară lăsa mult de dorit atât din cauza absenței instrumentarului necesar dar și datorită faptului că gardienii refuzau tratamentul deținuților bolnavi ceea ce a determinat apelarea la soluții extreme cum ar fi operația executată de doctorul Trifan Constantin care a folosit un cuțit de cizmărie ca bisturiu¹⁴ reușind astfel să salveze viața pacientului său. Dintr-o declarație a deținutului Nicolae Rizeanu, fost medic

¹⁰ Mihai Murgu, *op.cit.*, p. 191.

¹¹ Ion Bălan, *op.cit.*, p. 110.

¹² Gheorghe Mazilu, *op.cit.*, p. 141.

¹³ Ion Ioanid, *Închisoarea noastră cea de toate zilele*, vol. V, Ed. Albatros, București, 1996, p. 18.

¹⁴ Trifan Constantin, *La Salcia-colonia morții, am făcut chirurgie cu un cuțit de cizmărie*, în „Memoria”, nr. 18/ 1996, p. 34-44.

în colonia de la Salcia, aflăm cum erau ascunse maltratările și crimele în această colonie: „Foi de observație nu am întocmit la toți decedații, ci doar la cei care au decedat la infirmeria Salcia. Diagnosticul de moarte nu se trecea în procesul verbal de către plutonierul Siliște. Mi s-a cerut să dau diagnosticul morții și, dându-l pe cel real (bătaia) a fost refuzat, trecându-se altele, ca TBC, boli de inimă etc”¹⁵.

Atât în colonia de muncă Salcia cât și în celelalte colonii bătaia a fost elementul principal care a dus la moartea celor mai mulți deținuți sau la schilodirea acestora. Cel mai renumit dintre torționarii de la Salcia a fost locotenentul Ion Popa (adjunctul comandantului lagărului de la Salcia). Din memoriile lui Mihai Murgu aflăm: „Locotenentul Popa.... ne îngrozea. Venea în control pe câmp, de regulă, călare pe un cal alb, bine hrănit și el și calul. Pe umăr avea un par lung cât brațul; și te altoia fie din fuga calului, fie aruncând parul în grămada de deținuți... mai fugeau oamenii, el călare ei pe jos, iar când se opreau cu toții, calul, ridicându-se pe picioarele din spate sărea pe oameni. Cu copitele din față lovea pe oricine îi era în cale; deținuții se aruncau cu repeziciune la pământ; care în dreapta care în stânga, după care se târau pe brânci îndepărtându-se cât puteau de repede. Cei mai mulți erau desculți și tălpile le erau însângerate”¹⁶.

Al doilea mare bătăuș al coloniei de muncă Salcia a fost sergentul major Andone, „o brută cu cap și chip lombrozian, demonstra zilnic ultimele tehnici de tortură, aplicate atât cu mâinile cât și cu picioarele, când căuta să te lovească la testicule, dar și cu cei doi câini lupi, dresați să muște”¹⁷. Un alt mare torționar a fost sergentul Grecu, un bărbat puternic, musculos și cu un zâmbet bestial în colțul gurii, dacă nu bătea zilnic 40 sau 50 de deținuți nu se simțea bine. Sergentul major Buhuși „era o stârpitură de om, de 1.40 m înălțime, cu picioarele în paranteze, cu un gât scurt și strâmb, care îi proiecta în sus figura de clown, iar expresia feței era ca de maimuță, cu un cap mic ce dispărea într-un chipiu mare, ce-i cădea pe frunte”¹⁸.

Un alt torționar descris de Gheorghe Mazilu a fost căpitanul Simovici, lipovean din Deltă, vestit pentru răutatea de care dădea dovadă: „Era un paranoic, îi făcea plăcere să chinuie și să terorizeze oamenii. Ca înfățișare, era un om gras, scund și cu fața roșie, congestionată. Mai tot timpul umbla călare pe un căluț șarg, cu un ditamai câine-lup polițist, după el. Când vedea că vreun deținut se odihnește afară din „frontul de muncă” asmuțea pe el câinele-lup”¹⁹.

Medicul deținut Nicolae Rizescu povestea: „Venea în infirmerie locotenentul Popa și întreba pe fiecare bolnav ce are și atunci îi scotea afară, bătându-i cu ce avea la îndemână, palmele, pumnii, picioarele, cizmele, cozi de mătură etc. Aproape întotdeauna locotenentul Popa venea în stare de

¹⁵ Dorin Dobrinu, *Listele morții*, Ed. Polirom, Iași, 2008, p. 48.

¹⁶ Mihai Murgu, „*Pinguinule, se vede Agaua prin urechile tale*, p. 193

¹⁷ Trifan Constantin, *op. cit.*, p. 35.

¹⁸ *Ibidem*, p. 36.

¹⁹ Gheorghe Mazilu, *op cit.*, 142.

ebrietate. Acești bolnavi nu puteau efectua nici o muncă fizică și ei făceau parte din inapții care trebuiau evacuați”. Este de remarcat că „deținuții bolnavi erau scoși afară pe zăpadă, dezbrăcați, desculți, cu ce apucau să se îmbrace în fugă”.

La 24 septembrie 1952, procuratura raionului Măcin (regiunea Galați) a fost sesizată că în colonia Salcia sunt prea multe cazuri de decese în rândul deținuților. În intervalul iunie 1952- martie 1953 au decedat 63 de deținuți²⁰ iar alții, în număr neprecizat au fost grav răniți sau schilodiți pe viață. Procuratura Militară pentru unitățile MAI a stabilit că 21 de ofițeri și subofițeri, împreună cu 14 brigadieri deținuți, se fac vinovați de „instituirea unui regim de teroare și exterminare” în rândurile deținuților, aceștia decedând în urma traumatismelor. Dintre cei 63 de decedați majoritatea erau oameni între 20 și 50 de ani cu condamnări mici, între 6 luni și 2 ani, unii fiind învinuiți de nepredarea cotelor sau „sabotaj”.

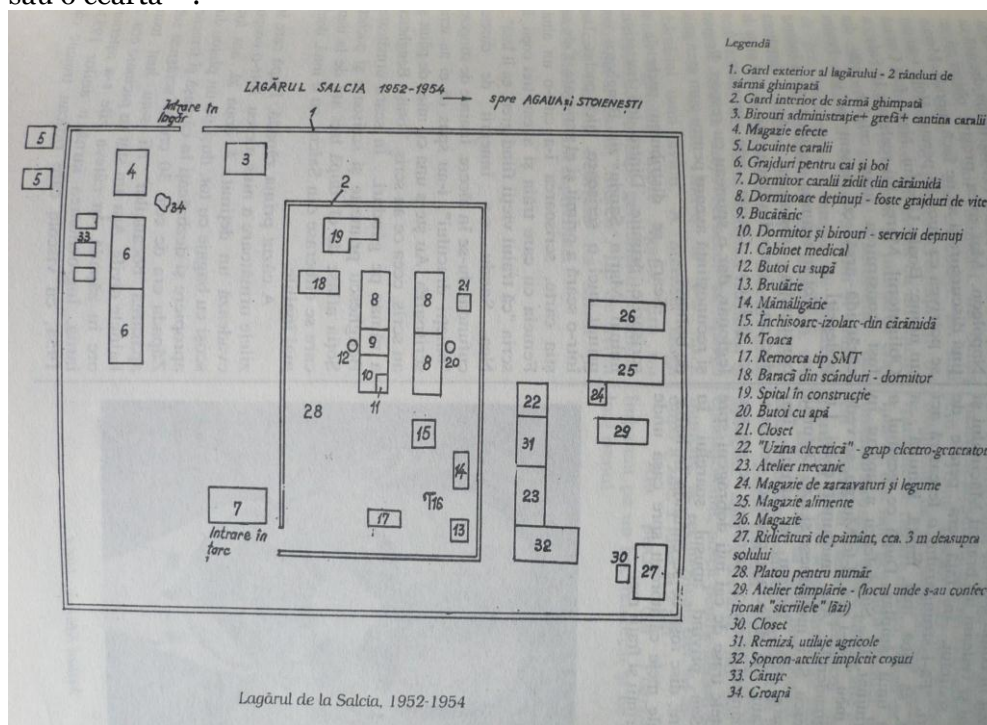
Tribunalul militar a condamnat un grup de 21 de „elemente foste cadre MAI” și 14 brigadieri la pedepse cuprinse între muncă silnică pe viață și 5 ani închisoare corecțională. În 1957, Alexandru Drăghici, ministru al Afacerilor Interne, a emis decretul de grațiere nr. 403/22.09.1957 urmat de reîncadrarea fostelor cadre în sistemul penitenciar iar la 30. 04.1959 li s-a acordat vechimea neîntreruptă pe perioada detenției, o sumă echivalentă cu salariul pe 3 luni la reîncadrare plus o lună de concediu în casele de odihnă ale Mai pentru refacere.

Alte scene de o cruzime greu de imaginat ar fi cele potrivit cărora deținuții care nu își realizau norma erau obligați să se dezbrace în pielea goală, să se ia în brațe câte doi și să se rostogolească prin măracini în plină iarnă sau cea în care deținutul Răpciug Ion a stat 15 zile la carceră în lanțuri și avea membrele inferioare tumefiate până aproape de genunchi iar labele picioarelor până la mijlocul gambelor erau de culoare neagră - vineție, fără puls și reci. Regimul carcerii era destul de sever: ziua, patul se scotea afară din celulă, se mânca odată la trei zile, iar în timpul zilei trebuia să te miști continuu. Morții de la colonia Salcia erau îngropați în celebrul „cimitir” din Agaua.

Pentru cea de-a doua perioadă la Salcia, lucrurile au stat altfel, între anii 1963-1964, atmosfera era mai relaxată deoarece se apropia timpul ca deținuții să fie eliberați. Din mărturiile lui Emil Căpraru aflăm că „...Salcia avea deținuți de foarte bună calitate, în sensul că în ultima perioadă a detențiunii, după 1959-1960, au fost foarte mulți scoși la muncă și ei au fost obligați să scoată și (oameni cu) pedepse mari, și intelectuali și oameni periculoși politic”, de aici și o anumită ținută morală mai ridicată decât în altă parte: „Aș vrea să vă spun că în această mare, mare lipsă, unde nu aveai de nici unele, era totuși o anumită ținută ... și, de exemplu, dacă spălai o batistă, o cămașă, o pereche de ciorapi și o lăsați acolo la fântână nu dispărea. În al

²⁰ Alexandru Mihalcea, *op.cit.*, p. 21.

doilea rând, nu vedeai o hârtie pe jos. În al treilea rând, nu vedeai o discuție sau o ceartă”²¹.

3. Stoenеști

În februarie 1959, în lagărușul de la Stoenеști au fost aduși aproximativ 2 000 de condamnați studenți, mulți dintre ei fiind prinși când încercau să părăsească țara. Au fost cazați în adăposturi pentru oi, înalte de 1 metru, cu o lungime de 8 metri și o lățime de 6 metri. Datorită condițiilor extrem de grele (lipsa hainelor adecvate anotimpului, lipsa instalațiilor sanitare și a apei curente) majoritatea s-au îmbolnăvit de dizenterie sau febră tifoidă. Cu toate acestea au fost obligați să construiască un dig la o temperatură de sub 0 grade. După trei săptămâni, peste 400 din ei au fost transportați la Galați pentru tratament, iar 40 au murit pe drum. O comisie de medici a fost trimisă în lagăr și s-a constatat că peste 1 500 dintre deținuți aveau nevoie de tratament. În loc să fie trimiși la Galați, autoritățile închisorii și DGP i-au mutat în lagărușul de la Periprava, unde mulți au murit după câteva zile²².

4. Strâmba

²¹ Ion Bălan, *op.cit.*, p. 123.

²² Dennis Deletant, *Coloniile de muncă din Delta Dunării*, p. 386.

În ianuarie 1953, în momentul sosirii la Secția Strâmba a colonelului Stefan Koller, însoțit de alți ofițeri, cel dintâi „a dat alarma, scoțând 3 000 deținuți în cămașă, izmene, desculți și cu capul gol, ținându-i în curtea coloniei o oră și ceva, culcați pe burtă, înconjurați de sentinele. După acest exercițiu, a doua zi am avut 50 de deținuți bolnavi, care nu au putut ieși la lucru”.

Comandantul coloniei, locotenentul-major Ioan Pavel, „a luat în primire doi deținuți în biroul grefă și, când au fost scoși, s-a observat că erau bătuți grav. Din biroul grefă, au fost introduși într-o cameră, alături de grajd, unde au fost luați din nou la bătaie de Pavel I. Aici au fost bătuți în mod barbar cu o curea de ventilator, până și-au făcut nevoile pe ei, în urma cărui fapt au devenit inapți de muncă pentru o perioadă de timp”²³.

Într-o zi locotenentul Petre Manciulea a aliniat 30-40 de deținuți și a început să-i lovească cu pumnii și picioarele, îndemnându-l și pe un alt ofițer să facă același lucru. „A bătut așa de rău pe unul, lovindu-l în inimă cu pumnul, de a început să se zbată la pământ, făcând spume la gură și tremurând”. Un gardian, Olaru, scula deținuții în toiul nopții și făcea instrucție cu ei, „pe motiv că visa rău”. Deținutul brigadier Valerian Constantinescu avea să recunoască ulterior: „În timpul când conduceam brigada a 8-a, deținuții erau scoși la muncă în picioarele goale, fără bocanci, fiindcă bocancii de la magazie erau mici și nu le încăpeau, datorită faptului acesta, mulți deținuți au degerat la picioare. În calitatea mea de brigadier, în mai multe rânduri, am dezbrăcat pe unii deținuți, care nu îndeplineau munca și îi lăsam o zi, două, chiar mai mult, aceasta la sfârșitul lunii decembrie-ianuarie, din care cauză unii deținuți au decedat”²⁴.

Bibliografie:

- Bălan Ion, *Regimul concentraționar din România 1945-1964*, Ed. Fundația Academia Civică, București, 2000.
- Dennis Deletant, *Coloniile de muncă din Delta Dunării, 1949-1960*, în, „Analele Sighet 2”, București, 1995.
- Dorin Dobrinu, *Listele morții*, Ed. Polirom, Iași, 2008.
- Ioanid Ion, *Închisoarea noastră cea de toate zilele*, vol. V, Ed. Albatros, București, 1996.
- Mazilu Gheorghe, *În ghearele Securității*, Lausanne, 1981.
- Mihalcea Alexandru, *Salcia 1952- ca la Auschwitz, ca la Vorkuta*, în, „Memoria”, nr. 63/2008.
- Murgu Mihai, *Pinguinule, se vede Agaua prin urechile tale*, în, „Arhivele Totalitarismului”, nr. 1/1995.
- Ropală Cătălin, *Periprava. Memorial din gulagul românesc*, Ed. Majadahonda, București, 1997.

²³ Dorin Dobrinu, *op.cit.*, p. 47.

²⁴ *Ibidem*, p. 47.

Trifan Constantin, *La Salcia-colonia morții, am făcut chirurgie cu un cuțit de cizmărie*, în „Memoria”, nr. 18/ 1996.